

שוטר דומיה

בדלית

מדור להבהרת זכויותיו המישפטיות של האזרח. אין המדור מתיימר לתת יעוץ מישפטי ספציפי, ובכל מקרה יתכנו הבדלים ושינויים בגלל שוני העובדות. המדור מנתח את המצב המישפטי הקיים לפי החוק והתקדימים.

לראות בהתנהגותו תקיפת שוטרים, אלא התגוננות חוקית. העירעור תלוי ועומד.

ניתוח

מישפטי

בג"ץ 465/57, פסקי דין ל (1) עמוד 366.

התקדים המקורי מדבר באדם בשם יצחק דגני. הוא נחשד על-ידי המישטרה בכך שעזר לאדם אחר, אשר חטף ילדה מאשתו, והסתיר אותה בניגוד לצו בית-המשפט. דגני גר בטבריה, והוא הוזמן פעמיים למישטרה ומתנגד להחקר על-ידי החוקר אנקורי. הוא לא נסע. אז הגיש

מה אתם רוצים ממני? שאל רמי. אנחנו רוצים לשאול אותך כמה שאלות, בוא אתנו בבקשה. האם אתם עוצרים אותי? שאל רמי, לא. אנחנו רק רוצים לחקור אותך בקשר לרצח ברמלה. אם אינכם עוצרים אותי, אז איני חייב לבוא אתכם, ואין לי שום חשק לענות הבוקר על שאלות, שלום. אמר רמי, המק למכונתו, ונסע לדרכו. שני השוטרים נותרו המרמס על המידרכה.

ראש צוות החקירה ברמלה ערך התייעצות עם היועץ המישפטי של המישטרה, יש לי עדריאיה לרוצחים, אבל הוא מסרב לבוא למישטרה להעיד, מסרב להכניס את החוקרים לביתו, ונמלט מידיהם של השוטרים שבאו לחקרו במקום ציבורי, מה לעשות? ליועץ המישפטי לא

השוטרים חזרו על דבריהם כי הם רוצים לחקור אותי. רמי סרב להכניסם לדירה. זה בית פרטי, אמר, יש לכם צורחיפוש? לא! השבו השוטרים, לא באנו לערוך חיפוש, באנו רק לגבות עדות. אני לא מכניס אתכם אלי הביתה, ואני לא מעוניין להעיד, אז שלום לכם, אמר רמי, וסגר את הדלת מתחת אפס של השוטרים המופתעים.

אין כניסה

לשוטרים

וזה היתה חיוורת. מה עשית? השתגעתי? אנחנו אנשים הגונים, אף פעם לא היה לנו עסק עם המישטרה.

מתי מוטלת על האזרח חובה לגשת למישטרה ולמסור עדות

בקשה לבית-המשפט-הגבוה-לצדק כי ה"מישטרה תחקור אותו בטבריה, ולא ברמת-גן. אלטרנטיבית ביקש כי לא ייחקר על-ידי החוקר אנקורי, שאיתו הוא מסוכסך, ושאלם בכל זאת יחויבו להיחקר ברמת-גן, ביקש דגני כי המישטרה תשלם לו דמי-נשיעה, והוצאות אחרות של נסיעתו לרמת-גן.

השופט מאיר שמגר דן במיקרה ב"אריכות מרובה, וקבע כי החוק במצבו הנוכחי אינו מאפשר לחייב אזרח למסור עדות אם הוא מסרב לעשות זאת. רק אם בא אדם כזה מרצונו החופשי ל"תחנת-המישטרה, ומתנדב להעיד, אפשר לגבות את עדותו. השופט העיר על כך והציע למחוקק לתקן מצב זה. אך ל"אזרח אין זכות קנויה להחקר על-ידי חוקר זה או אחר, ולכן לא מצא השופט סמכות להיענות לבקשת דגני שלא להיחקר על-ידי אנקורי.

השופט גם לא מצא סימוכין בחוק לכך שעל המישטרה לשלם הוצאות-נסיעה לעד הנוסע להעיד בעיר אחרת, ולכן לא ציווה גם על-יכך.

המצב המישפטי המוזר כיום הוא כזה כי המישטרה תלויה במידה רבה ברצונו הטוב של העד. אם הסכים לבוא למישטרה ולהחקר, ייחקר, אם לא הסכים, אין דרך לחייבו לעשות זאת. אין לשוטרים גם כל סמכות לפרוץ לביתו, או למקום פרטי אחר בו הוא נמצא, ולחקור אותו. הדרך היחידה הפתוחה למישטרה היא לארוב לעד במקום ציבורי, ושם לעכבו כדי לחקרו. מה דינו של עד המסרב לדבר גם במיקרה כזה? טרם נפסק בתקדים. אך ד"ר דוד ליבא, בספרו "דיני מעצר ושחרור", עמוד 63, טוען כי יתכן שאפשר יהיה להאשימו ברמיה 287 לחוק העונשין, כפי שנעשה ברמי.

החובה היחידה המוטלת על עד כזה לפי החוק היא כי אדם הנחקר על-ידי המישטרה חייב להשיב נכונה על כל השאלות, אלא אם כן הן מפלילות אותו. (סעיף 2 לחוק הפרוצדורה הפלילית, [עדות].)

היתה תשובה חרימשמעית. עד כה נהג רמי מסגרת זכויותיו החוקיות, ועדיין לא עבר כנראה כל עבירה. היועץ המישפטי חשב וחשב, לבסוף עלה על רעיון, "יתכן כי כאשר סרב רמי להתלות לשני חוקרי המישטרה ליד המכונת עבר עבירה על סעיף 287 לחוק העונשין תשל"ז — 1977. סעיף זה מטיל שנתיים מאסר על אדם המפר הוראה הניתנת כשורה מאת אדם הפועל בתפקיד רישמי, והוא מוסמך לאותו עניין, כאשר רמי נחשד בביצועה של עבירה זו אפשר לעכבו לצורך חקירה, והוא לא יוכל להתחמק מאתו יותר". בשעת הפסקת הצהריים, כאשר ירד רמי לבית-הקפה לקנות סיגריות, נתקל שוב בשוטרים מהבוקר. מצב רוחו לא השתפר, והוא התעלם מהם. אך הם קרבו אליו, וציוו עליו להתלות אליהם לתחנת-המישטרה. אתה חייב לבוא אתנו לתחנה, אנו רוצים לחקור אותך במשך שביעית עבירה של הפרת הוראה. רמי בעל האופי העיקש סרב גם הפעם. אך שני השוטרים תפסו בידיהם, וניסו לקחתו בכוח. רמי התחיל משתולל, וניסה לנערם ממנו. הם כבלוהו באזיקים, ולקחוהו לתחנת-המישטרה. שם כבר חיכו לו כל אנשי צוות החקירה המיוחדת, שבאו במיוחד לנהירה כדי לחקרו. כתבה-אישום, שהוגש נגד רמי נוי בבית-המשפט-השלום, כלל שני פרטי אישום: הפרת הוראה של שוטר מוסמך, ותקיפת שוטרים. אחרי מישפט קצר הורשע רמי בשני פרטי האישום, ונדון לחודש ימים מאסר בפועל על תקיפת השוטרים (זהו העונש המינימלי הקבוע בחוק לעבירה זו) וכן לחצי שנה מאסר על-תנאי על העבירה האחרת. שולה ליוותה את רמי לבית-הסוהר, כאשר בוכה וחוררת: "אמרתי לך לא להתחיל עם המישטרה!".

משפטנים רגשו על התקדים, וסניגורו של רמי הגיש ערעור לבית-המישפט-המחוזי. נימוקי הערעור הם כי אין ל"שוטרים סמכות לעכב אדם כדי לגבות את עדותו, ולכן אין להם גם סמכות לעצרו כאשר התנגד להם. מאחר שהתנגד לעצרו כאשר התנגד להם, מאחר שהתנגד לפעולה בלתי-חוקית של השוטרים, אין

ולעכשיו תראה למה זה יביא אותנו? אל תדאגי" אמר רמי, אני רק שמר לחקור אותי.

אבל זה מקרה רצח, אולי אתה היחיד שיכול לזהות את הרוצחים, אין בידם שום דרך לחקור אותך? שאלה שולה בפליאה, לא! אין להם שום דרך, אלא אם כן אופיע בעצמי בתחנת-המישטרה, ואביע את הסכמתי להעיד.

אחרי שעה דפקו בדלת בנקישה סמכור תית. הפעם לא פתח רמי את הדלת, הוא הציץ מבעד לחריץ, וראה שני קציני מישטרה עומדים בפתח. אני לא פותח לכם, ולא מכניס אתכם, אלא אם יש בידיכם צורחיפוש או צירמצע, אמר להם רמי מבעד לדלת הסגורה. כבר אמרתי זאת לשוטרים שהיו כאן קודם, חבל על ה"מאמצים שלכם".

מר נוי, אמר הבכיר שבין השניים, אתה סרבת להיענות למיכתבי הזמנה של המישטרה, לא הסכמת להכניס את השוטרים שלנו אליך הביתה, ואתה עדיין ממשיך לסרב להעיד. אתה יודע שמדובר במקרה פשע חמור, זה לא צחוק, זה רצח. אתה יכול להסתבך כהוגן, פתח בבקשה את הדלת או שנצטרך לנקוט נגדך צעדים שלא ימצאו חן בעיניך. רמי לא נבהל, הוא אמר להם שלום אחרון, וחזר לצפות בטל-ווזיה בסלון. שולה מייבבת, סגרה את מכשיר הטלוויזיה, והתחילה לבכות. אתה השתגעתי? מה אתה עושה, הם היו קצינים גבוהים מאוד, אתה יודע איזה צרות הם יכולים לעשות לנו, הם עוד יכניסו אותך לבית-הסוהר, תראה!

שולה בכתה כל הלילה, ונסתה להשריץ על רמי שילך בבוקר למישטרה. יעיד ויגמור עם כל העניין. אבל רמי היה עקשן גדול. כאשר הפציע השחר קם רמי במצב-רוח רע, ובעיניים אדומות, בלי לשות קפה או לאכול ארוחת בוקר יצא למיגרשה-התניה כדי לנסוע לעבודתו. שם ליד מכונת הפיאס שלו עמדו שני שוטרים. הם נראו גם כן ציפים, כאילו המתינו שם שעות ארוכות.

אדון רמי נוי? שאל אחד מהם, כן,

רמי פתח את המעטפה הסגורה ש"הגיעה בדואר, הוציא את ההזמנה להתייצב במישטרת-רמלה, וזרק אותה ל"פח-האשפה. אני יודע למה הם רוצים שאבוא לתחנת-רמלה, זה בגלל העניין ההוא, כאשר ביקרתי את הדור ארמונד ברמלה", אמר לאשתו שולה.

אתה מתכוון למיקרה ששיחקת עם דני הקטן, והכדור שלו עף לשיחים במיגרש הריק? כן, את זוכרת שסיפרתי לך איך רצתי אחרי הכדור להחזירו לחצר, ולא מצאתי. היטטתי תחת כמה שיחים ופתאום שמעתי קולות, ושני בחורים צעירים פצו מתוך השיחים כרוח סערה, וברחו מהמקום. קצת נבהלתי, אבל לקחתי את הכדור, וחזרתי לחצר של ארי מונד, רק אחרי כמה ימים קראנו בעיתון שבמיגרש הריק, מתחת לשיחים, התגלתה גופתו המרוטשת של סוחר סמים ידוע. המישטרה התחילה כנראה לחקור, ומיר שהו, אולי אפילו ארמונד, סיפר לה על הרדיפה אחרי הכדור.

אתה מוכרח לנסוע למישטרה, ולתת עדות" אמרה שולה, אין מה לעשות. "מה פתאום! אני אסע לרמלה, אפסיד ימי עבודה, אסתבך עם כנופיות-עבריינים. אשולם הוצאות-נסיעה, ואחרי-כך עוד אצטרך להעיד במישפט? לא בא בחשבון. אני לא רוצה להעיד במישטרה, שיעשו לי משהו!"

המיכתב השני הגיע כעבור שבוע, ובדומן בדיו אדומה כי על רמי נוי להת-צב מיד לשם חקירה במישטרת-רמלה. רמי זרק את המיכתב לפח. שולה הביטה בו בעיניים נפחדות, בסוף אתה תסתבך עם המישטרה, יעצרו אותך, ויפתחו נגדך תיק. אני מצפצף! אמר רמי, אני לא פושע. לא עשיתי שום דבר, ואינני חייב להטלטל עד רמלה בגלל השטויות שלהם.

למחרת דפקו בדלת בשעת ערב מארי חרת. שולה פתחה את הדלת, וראתה שני שוטרים לבושי מדים, שביקשו לדבר עם רמי נוי. שולה עמדה להכניס אותם לדירה כאשר הגיע רמי במרוצה מהסלון. רגע, רגע, מה העניינים? מה אתם רוצים?